

ANTUN ŠTRBAN – ZAGREBAČKI MOTOCIKLISTIČKI AS i njegova mnogobrojna športska odlikovanja i priznanja

Uz kratak prikaz razvoja motošporta u svijetu i u Zagrebu, autor nas upoznaje sa životnim putem i bogatom športskom karijerom jednog od najtrofejnijih športaša grada Zagreba, Antunom Štrbanom. Njegove nagrade čine poveliku zbirku pehara, statua, plaketa i medalja, a koje s puno ljubavi čuva njegova obitelj, kćer Maja i sin Antun. Prikazane plakete i medalje relativno su malo poznate, a među njima ima i radova vrlo poznatih majstora.

„Pobijedio sam kao da sam vozio u vlastitom rodnom gradu“, riječi su kojima se obratio poslije utrke nazočnim novinarima slavodobitnik II. Zlatne kacige u Pardubicama 1930.

Slika 1. Antun Štrban poslije pobjede u Pragu 1932.

Uvod

Razvoj i usavršavanje motornog vozila na četiri kotača nisu ugasili nastojanja da se napravi jeftinije i širem krugu zainteresiranih športaša pristupačnije „motorno vozilo“ na dva kotača.

Većina nacrti za takvo vozilo temelji se na biciklu pa je 1868./69. Francuz *M. Perre-
aux* konstruirao bicikl na parni pogon, a Nijemac *G. Daimler* u drveni je okvir bicikla ugradio benzinski motor snage 0,5 KS. Godine 1892. Francuz *G. Millet* dotadašnju drvenu konstrukciju bicikla zamijenio je metalnom i u nju ugradio petocilindrični rotacijski motor. Godine 1894. Nijemci *H. Hildebrandt* i *A. Wolfenmüller* u Münchenu su počeli izrađivati prvu seriju motocikala s jednocilindričnim motorom i prijenosom pokretne snage, s pomoću remenice, na stražnji kotač.

Godine 1901. počela je raditi tvornica motocikala u Neckersulmu (NSU motori). Na takvoj tehničkoj osnovi motocikle su počele proizvoditi tvornice „Puch“ u Austriji, „Laurint i Klement“ u češkoj Mladoj Boleslavi itd.

I tako je počelo.

Od prve cestovne motorističke utrke u Francuskoj, od Pariza do Cabourga 1897. godine, probuđeni interes za športski motociklizam rezultirao je osnivanjem motociklističkih klubova diljem svijeta, pa i u našim krajevima.

Slika 2. Znak I.H. MOTO K.Z. Zagreb

Tako je 1921. godine osnovan I. hrvatski motoklub, a na Črnomercu u Zagrebu, otvoreno je 800 metara dugo trkalište.¹ Istovremeno i neposredno nakon toga osnivani su motoklubovi diljem Kraljevine SHS, u Ljubljani, Mariboru, Bjelovaru, Osijeku, Beogradu, Sarajevu, Subotici itd., no natjecateljska aktivnost održavala se bez pridržavanja međunarodnih propisa i pravila za tu novu granu športa.

Dana 8. rujna 1924. osnovan je Savez motoklubova Kraljevine SHS, s prvim predsjednikom Albinom Kandareom iz Ljubljane, a poslije njega je do 1941. godine predsjednikom bio Edo Furk iz Zagreba. U Savezu je bilo učlanjeno 19 motoklubova s ukupno 1618 članova, a 354 člana bili su aktivni natjecatelji. Učlanjenjem Saveza 1925. godine u međunarodno udruženje FICM (prije FIM, osnovano 1904.) sa sjedištem u Ženevi², njegovi verificirani vozači prve klase dobili su međunarodnu licenciju i s njom pravo nastupa na međunarodnim utrkama. Godine 1930. donesena su Pravila I. Hrvatskog motokluba u Zagrebu, koja je potvrdila Banska uprava Savske banovine 11. rujna 1930.

Dana 29. kolovoza 1932. dovršeno je i otvoreno novo mototrkalište „Miramare“³ u Miramarskoj ulici, a staza je odgovarala novom načinu „dirt-track“ vožnje.⁴

ANTUN ŠTRBAN

Rođen u obitelji Ivana i Marije, u zagrebačkoj Kustošiji, 21. ožujka 1904. Od rane mladosti zanima se za mehaniku te završava mehaničarski zanat i otvara u Kustošiji svoj autoservis s malom benzinskom pumpom, automehaničarskom radionicom i trgovinom motociklima. Vozačku dozvolu dobiva 3. rujna 1921. Počeo se utrkivati na novootvore-

nom trkalištu zagrebačkoga Črnomerca, gdje je pobijedio 30. listopada 1921. u utrka kategorije 4 HP i 9 HP, te je nakon tih pobjeda i osnivanja I. Hrvatskog motokluba iste godine počela njegova bogata vozačka i natjecateljska športska karijera.

Budući da su mu imena firmi BSA, Harley-Davidson, Steyr, Puch, Zündapp i Shell obilježila život, bio je njihov zastupnik i mehaničar u Zagrebu.

Sam je financirao sve svoje športske aktivnosti i petnaest godina bio je na vrhuncu športske slave i poštovan u Jugoslaviji i inozemstvu.

Nakon završetka aktivne športske karijere 1936. godine, bavio se svojim zanatom.

Slika 3.

Za vrijeme Drugoga svjetskog rata i bombardiranja Zagreba sklonio je sve osvojene trofeje, uključujući i 60 cm visoki kristalni pehar (dar grada Hradec Kralove), i spasio ih od propasti. Ali na žalost, nepoznati lopovi pokrali su veliki dio od bombardiranja spašene zbirke. Ono što je ostalo, a kako vidimo toga nije malo, danas se čuva u krugu njegove obitelji, na uspomenu na oca i djeda. Umro je u najboljim godinama života, u 42. godini, 26. ožujka 1946. Kao začetniku motošporta u Zagrebu i Jugoslaviji, i za sve uspjehe postignute na športskom polju, grad Zagreb odužio mu se davanjem njegova imena jednoj ulici na zagrebačkom Jarunu, kao trajnom čuvanju uspomene na njega.

U tijeku svoje bogate karijere, Antun Štrban dobio je za svoje športske uspjehe mnogo pokala (sačuvana su 22 srebrna i jedan kristalni), srebrnih skulptura, znamenitu zlatnu kacigu te mnogo medalja i plaketa, o kojima će se govoriti u ovom članku.

Od početka svoje karijere, kao šestnaestogodišnjak krenuo je prema vrhu, te je do 1936. godine, kada se prestao aktivno baviti motošportom, osvojio sve što se moglo u tom sportu osvojiti. Treba izdvojiti njegovu senzacionalnu pobjedu osvajanjem Zlatne kacige Čehoslovačke, o čemu će se govoriti kasnije, te pobjedu ostvarenu u zajednici s kolegom Antom Uroićem iz Zagreba, koju su izvojevali neprekidnom 72 sata dugom vožnjom (4028 km) naizmjenice vozeći motor BSA po 4 sata, godine 1930. na trkalištu u Črnomercu.

Bilo je u Štrbanovoj karijeri još mnogo zanimljivih medalja za osvojena prva mjesta, npr. za veliku nagradu Austrije 1926. godine; na utrci Tourist Trophy Austrije 1928. godine; na utrkama u Teznu (Slovenija) i Grazu (Austrija) 1929. godine; na utrkama u Splitu i Beogradu 1930. godine; na utrci u Novom Sadu 1931. godine; na posljednjoj utrci na trkalištu u Črnomercu te u tri utrke u Subotici i na novootvorenom trkalištu Miramare u Zagrebu 1932. godine; u trci na Ljubelju (Slovenija) 1934. godine; te medalje na žalost nisu mogle biti prikazane jer su postale plijen nepoznatih kradljivaca.

1921.

17. VII. 1921.

Osvojio je I. mjesto IV. kategorije u mototrci na 22 km, u Zagrebu.

Medalja je brončana, dvostrana, promjera 35 mm, s ušicom za vrpču.

Avers: s lijeve strane lik žene koja u lijevoj ispruženoj ruci drži lovorov vijenac, a s desne joj strane dolazi kolona motociklista.

Revers: uz rub su dvije hrastove grančice, u dnu zavezane vrpcom, a između njihovih je vrhova brojka I, ispod koje je tekst: IV. kat. / moto-utrka / 22 km / 17. VII. 1921. / K. A. S. M. S.

Avers

Revers

Slika 4.

17. VII. 1921.

Osvojio je I. mjesto i brončanu plaketu u utrci II. kategorije.

Plaketa je dimenzija 48 x 55 mm, debljine 5 mm, s kosim rubom prema gore. Uz rub plakete gravirani je ornament, a na gornjem dijelu aplicirana je medalja promjera 28 mm i debljine 2 mm.

Na medalji je s lijeve strane stojeći lik žene koja u desnoj ispruženoj ruci drži lovorov vijenac, a s desne strane stoji drvo. Između njih po cesti dolaze dva motociklista u trci. U pozadini medalje obrisi su naselja.

Ispod medalje tekst je: I / II. Kat. / moto-utrke / 17. VII. 1921. / K.A.S. M.S.

Slika 5. Avers

1923.

5. VIII. 1923.

Za osvojeno II. mjesto u utrci u Črnomercu, u organizaciji Hrvatskoga kluba biciklista „SOKOL“ iz Zagreba, dobio je brončanu posrebrenu medalju.

Medalja je dvostrana, promjera 41 mm, i visi o ušici na dva lančića pričvršćena na lovorovu grančicu, koju u kandžama nosi sokol u letu, okrenut u lijevo.

Avers: na glatkoj površini biciklist u vožnji.

Revers: tekst: II / H. K. B. / Sokol / 5. VIII. 1923.

Avers

Revers

Slika 6.

5. VIII. 1923.

Za osvojeno I. mjesto u utrci na Črnomercu dobio je brončanu medalju.

Medalja je dvostrana, promjera 35 mm, i visi o ušici na dva lančića pričvršćena na lovorovoj grančici, koju u kandžama nosi sokol u letu, okrenut u lijevo.

Avers: s lijeve strane stojeći lik žene, koja u lijevoj ispruženoj ruci drži lovorov vijenac. Nasuprot žene drvo je, a između njih po cesti dolazi kolona motociklista u vožnji.

Revers: između vrhova dviju uz rub položenih lovorovih grančica, u dnu zavezanih vrpcom, brojka je I., a dolje tekst: I. Hrv. / Moto / ciklistički / klub / 5. VIII. 923.

Avers

Revers

Slika 7.

5. VIII. 1923.

Za osvojeno II. mjesto na utrci u Črnomercu dobio je brončanu medalju.

Medalja je dvostrana, promjera 36 mm, visi o ušici na dva lančića pričvršćena na lovorovoj grančici, koju u kandžama nosi sokol u letu, okrenut u lijevo.

Avers: lik biciklista u vožnji, iza njegovih leđa lebdi anđeo s lovorovom grančicom u ispruženoj desnoj ruci.

Revers: između vrhova, uz rub položene hrastove grančice lijevo i lovorove grančice desno, zavezanih u dnu vrpcom, brojka je II. i tekst: I. Hrv. / Moto / ciklistički / klub / 5. VIII. 923.

Slika 8. Avers, revers

9. IX. 1923.

U organizaciji Kasačkog društva iz Zagreba, održana je u Zagrebu utrka na kojoj je osvojio I. nagradu i brončanu medalju.

Medalja je dvostrana, promjera 60 mm, debljine 3 mm.

Avers: antičkim bornim dvopregom upravlja žena gola do pojasa, okrenuta unazad, s bičem u desnoj ruci. Ispod podloge po kojoj se kreću kola s desne je strane signatura KERDIĆ.

Revers: uz rub tekst *KASAČKO *DRUŠTVO. Između nadsvođenih dorskih stupova tekst: Zagreb 9. IX 923 / Utrka / Motocyklista / I nagr. Dolje u lovorovu vijencu prekrížene su dvije palmine grančice.

Slika 9. Avers, revers

1924.

9. VI. 1924.

U utrci u organizaciji I. HMKZ osvojio je II. mjesto i dobio brončanu medalju.

Medalja je dvostrana, promjera 36 mm, s ušicom za vrpču.

Avers: motociklist u vožnji u lijevo. Uz rub lijevo signatura KD, a desno L. RA-SUMNY.

Revers: lijevo je lovorova grančica i preko nje ukrasna pločica s tekстом: Zagreb / 9. VI. 924. Iznad pločice tekst: II. / I Hrv. / Moto Klub.

*Avers**Revers**Slika 10.*

24. VIII. 1924.

U organizaciji Moto kluba Slovenije održana je brdska utrka, na relaciji Vrhnika – Logatec, na kojoj je osvojio II. mjesto u kategoriji 1000 ccm.

Medalja je okrugla, dvostrana, promjera 31 mm, s ušicom za vrpču.

Avers: u prvom planu lik žene u motociklističkoj odori na motoru u vožnji, okrenuta u lijevo, s lovorovim vijencem u ispruženoj desnoj ruci. S lijeve strane dolazi joj motorist. Uz rub s desne strane signatura ES.

Revers: u gornjem dijelu ukrašeni lovorov vijenac u kojem su slova MHS. Ispod vijenca tekst: Gorska dirka / Vrhnika / 24 8 1924.

*Avers**Revers**Slika 11.*

1925.

27. IX. 1925.

Za osvojeno I. mjesto u utrci na Črnomercu dobio je brončanu plaketu i lentu.

Plaketa je kovana, dimenzija 41 x 55 mm, debljine 3 mm. Autor je plakete akad. kipar Hinko Juhn.⁵

Na glatkoj je površini motociklist nagnut nad upravljač motora, kako juri u lijevo. S lijeve strane motociklista tekst je s reljefno istaknutom kapitalom: I. /HRVATSKI /MOTO /KLUB /ZAGREB. Dolje lijevo u kutu signatura JUHN.

Lenta je zagrebačko modre boje, dužine 24 cm i širine 11 cm, sa zlatnim resama na krajevima. U sredini lente izvezen je grb grada Zagreba, s izvezenim tekstom iznad grba: PRVAKU, i ispod grba ZAGREBA / I.M.K. / 1925.

Plaketa

Lenta

Slika 12.

1926.

19. IX. 1926.

Održane su mototrke na Črnomercu, u kojima je sudjelovao u tri kategorije: 350, 500 i 1000 ccm i u svima je osvojio II. mjesta, za koja je dobio je po srebrnu medalju.

Medalje su dvostrane, okrugle, od srebrno patinirane bronce, promjera 40 mm, u ukrašenom ovalnom okviru, s ušicom za vrpцу na vrhu. Medalje su izrađene u radionici braće Huguenin u Le Locle (Švicarska)⁶.

Avers: identičan za sve tri medalje: motociklist nagnut nad upravljač motora, juri u desno.

Revers: s lijeve strane stoji antički lik žene, okrnut u desno, s ispruženom lijevom rukom u kojoj drži palminu grančicu, a desnom se oslanja o štit. S desne strane gravirani je tekst: IHM / 19. IX. 1926. / 1000 ccm / II; odnosno 500 ccm, odnosno 350 ccm

Avers

Revers

Slika 13.

1927.

22. V. 1927.

Održana je međunarodna brdska utrka na relaciji Plješivica - Samobor - Plješivica, na kojoj je u kategoriji 500 ccm osvojio I. mjesto.

Medalja je identična medaljama osvojenim 19. IX. 1926., ali na aversu je tekst: IHMK / 22. V. 1927 / k.t. Plješivica / kat. 500 ccm, a na štitu koji žena drži u desnoj ruci brojka je I.

Medalja je izrađena u radionici braće Huguenin.

Avers

Revers

Slika 14.

19. VI. 1927.

U organizaciji Moto - kolesarska „Ilirija“ održana je brdska utrka na 10 km, u kojoj je postigao najbolje vrijeme.

Plaketa je od mjedi, dimenzija 15 x 11,5 cm, aplicirana na drvenu podlogu dimenzija 20,5 cm x 15,5 cm.

Na podlozi od raznog bilja dva dječaćića drže lororov vijenac u kojem je medalja promjera 30 mm, na kojoj su prikazana dva motorista u vožnji. Ispod lororova vijenca i između dječaćića pločica je na kojoj je tekst: Moto – kolesarska / Ilirija“. S pločice se spušta girlanda na podlogu, na kojoj lijevo piše: 10 km. 19. jun 1927, a desno: Najbolji čas.

Na poledini drvene podloge tekst je: E. E. BERTONI, Corso Garibaldi, Milano.

Slika 15. Plaketa s podlogom

24. VII. 1927.

Bio je pobjednik utrke organizirane na Črnomercu, u kategoriji do 500 ccm.

Dobio je posrebrenu plaketu, dimenzija 9 x 12 cm, u drvenom okviru za sliku.

Na plaketi motociklist vozi sa suvozačem u lijevo, s lijeve mu je strane drvo, a s desne strane skače zec u grmlje. Iza njih je kamen krajputaš s brojkom 20 km, a dolazi motociklist s prikolicom. U pozadini se vide obrisi naselja iza kojeg je izlazeće sunce.

Na donjem okviru brončana je pločica s tekstom: Pobjedniku / Moto trke u Črnomercu / 24. jula 1927 / kateg. 500 ccm / I. HMK Zagreb

Lijevo dolje signatura je GULDEN.

Slika 16. Slika s okvirom i plaketom

7. VIII. 1927.

Održana je međunarodna motociklistička utrka u Zagrebu, na kojoj je osvojio II. i III. mjesto i medalje.

Medalje su dvostrane, posrebrene, promjera 42 mm. Medalje su obrubljene lovoro-vim vijencem, na njegovu je vrhu glava anđela na krilima s ušicom za vrpču.

Avers: identičan je za obje medalje: po cesti nagnut nad upravljač dolazi jureći motociklist u desno, a s lijeve mu strane stoje uz cestu motociklisti.

Revers: uz rub su grane lovora i hrasta, koje se granaju u vrhu, i na njima je štitić s brojkom II, odnosno III. U sredini je tekst: Međunar. Moto Utrka / kateg 1000 ccm, odnosno 500 ccm / 7. VIII. 1927 / I Hrv. Motocikl. Klub / Zagreb S.K.S.

Slika 17. Avers, revers, revers

4. IX. 1927.

Na prvenstvu Kraljevine Jugoslavije, održanom u Brodu na Savi (danas Slavonski Brod), osvojio je I. mjesto u kategoriji 500 ccm u vožnji na 20 km.

Medalja je kovana, brončana, dvostrana, promjera 50 mm, debljine 3 mm, s ušicom za vrpcu. Medalja je izrađena u radionici braće Huguenin.

Avers: u visokom reljefu motociklist nagnut nad upravljačem, kako juri u desno, a prate ga dva motociklista. Lijevo dolje signatura: HUGUENIN.

Revers: uz rub lijevo položena lovorova grančica i desno hrastova grančica, a između njih tekst: I. 4. IX. BSK 1927. / BROD n/S / 500 ccm / 20.000

Avers

Revers

Slika 18.

9. X. 1927.

Na trkalištu Črnomerec u Zagrebu održana je utrka skok s motorom u daljinu, na kojoj je osvojio I. mjesto.

Medalja je identična medaljama od 7. VIII. 1927., ali drugi je tekst na reversu.

Revers: u štitu brojka I., dolje tekst: Skok motorom / u daljinu / 9 X 1927 / Črnomerec / I. H. M. K.

Slika 19. Revers

30. X. 1927.

Na utrci održanoj u Osijeku osvojio je I. mjesto u kategoriji 500 ccm.

Medalja je dvostrana, brončana, promjera 40 mm, s bogato ukrašenim rubom s rupicom za ušicu za vrpцу.

Medalja je izrađena u radionici braće Huguenin.

Avers: motociklist nagnut nad upravljač juri u desno, a prate ga druga dva motociklista.

Revers: s lijeve strane lovorova grančica, a do nje tekst: I. / 500 ccm / 30 X 1927 / I.H.M.K.

Avers

Revers

Slika 20.

1928.

8. VII. 1928.

Na prvenstvu Hrvatske, organiziranom u Črnomercu, osvojio je I. mjesto u kategorijama 1000 ccm i 500 ccm.

Medalja je dvostrana, posrebrena, promjera 37 mm, s ušicom za vrpcu.

Avers: identičan je na obje medalje: motociklist nagnut nad upravljač, juri u lijevo.

Revers: na glatkoj površini nadsvođenoj girlandama tekst: I H M K M / do 500 ccm, odnosno 1000 ccm / Zgb. 8 VII 928. Iznad girlanda ukrašena je pločica s brojkom I.

Avers

Revers

Revers

Slika 21.

12. VIII. 1928.

U utrci na zagrebačkom Črnomercu osvojio je I. mjesto u kategoriji do 500 ccm.

Medalja je dvostrana, posrebrena, promjera 60 mm.

Avers: motociklist u zavoju u desno.

Revers: gore tekst I. / I.H.M.K. / do 500 ccm. / Zgb. Črnomerec.

Ispod toga, na dvjema lovorovim granama ukrasna pločica s datumom 12. VIII. 1928.

Avers

Revers

Slika 22.

26. VIII. 1928.

U utrci na zagrebačkom Črnomercu osvojio je I. mjesto u kategoriji do 1000 cm i dobio medalju.

Avers: identičan je aversu medalje od 12. VIII. 1928.

Revers: također identičan prethodno opisanoj medalji, ali ugravirana je brojka 1000 i datum 26. VIII. 1928.

Avers

Revers

Slika 23.

1929.

2. VI. 1929.

Na međunarodnoj utrci organiziranoj u Zagrebu na Črnomercu osvojio je I. mjesto u kategoriji do 1000 ccm.

Medalja je brončana, kovana, dvostrana, promjera 50 mm, debljine 5 mm, izrađena u radionici Huguenin u Parizu.

Avers: motociklist juri u lijevo.

Revers: obostrano prema dolje grančice bršljana, u sredini tekst: I / IHMK / do 1000 ccm / 2 VI 929. Dolje uz rub signatura HUGUENIN DSP.

Medalja visi na vrpci od ripsa, bijele boje, dimenzija 40 x 70 mm, s po jednom crvenom vrpcom sa strane.

Avers

Revers

Slika 24.

2. VI. 1929.

Na istoj utrci osvojio i I. mjesto u kategoriji do 350 ccm.

Medalja je brončana, kovana, dvostrana, promjera 50 mm, debljine 4 mm. Prema načinu izrade može se pretpostaviti da je također kovana u radionici braće Huguenin.

Avers: motociklist u velikoj brzini juri u desno.

Revers: antički lik žene s ispruženom lijevom rukom u kojoj drži palminu grančicu, a desnom se oslanja na štit na kojem je brojka I. Desno od žene tekst je: IHMK / do 350 ccm / 2 VI 929.

Medalja visi na vrpici od ripsa, bijele boje, dimenzija 40 x 70 mm, s po jednom crvenom vrpcom sa strane.

Avers

Revers

Slika 25.

23. VI. 1929.

Na utrci organiziranoj na Črnomercu osvojio je I. mjesto u kategoriji do 500 ccm.

Medalja je dvostrana, kovana, brončana, promjera 40 mm.

Avers: motociklist juri u lijevo.

Revers: uz rub lijevo složene lovorove grančice i desno hrastove grančice, između njih je tekst: I / IHGŠK / 500 ccm / 23. VI. 929.

Vrpca je od ripsa, zagrebačko modre boje, dimenzija 38 x 65 mm.

Avers

Revers

Slika 26.

14. VII. 1929.

Održano je u Brodu na Savi (danas Slavonski Brod) X. kolo državnoga prvenstva Jugoslavije, na kojem je dobio brončanu plaketu.

Plaketa je promjera 100 mm, aplicirana na drvenu podlogu u obliku ukošenoga kvadrata.

U gornjem je dijelu motociklist koji juri u lijevo, a dolje je tekst: DRŽAVNO PRVENSTVO / x kolo / 14 VII 1929 / BROD NA SAVI. U sredini donja dva reda teksta grb je grada Broda na Savi.

Slika 27. Plaketa s podlogom

18. VIII. 1929.

Održano je Državno prvenstvo SHS u organizaciji zagrebačkog moto kluba u Zagrebu.

Kao sudionik utrke dobio je brončanu, dvostranu plaketu, dimenzija 50 x 70 mm, debljine 3 mm, izrađenu u radionici Huguenin u Parizu.

Avers: lijevo gore znak je IHMK Zagreb. U lovorovu vijencu osmerokutni je medaljon s crveno emajliranim slovima IHMOTOK.Z. Slova OTO predstavljaju motociklista. Na vrhu je medaljona kraljevska kruna.

Desno do znaka tekst je: DRŽAVNO / PRVENSTVO / SHS 1929. Dolje je jureći motociklist u desno.

Revers: gore tekst: I. HRVATSKI MOTO KLUB U / ZAGREBU. Dolje reljefni prikaz zagrebačke katedrale.

Avers

Revers

Slika 28.

1930.

13. IV. 1930.

U Budimpešti je osvojio I. mjesto na Velikoj utrci Mađarske.

Dobio je brončanu plaketu dimenzija 17,8 x 15,8 cm, apliciranu na mramornu podlogu dimenzija 20 x 20 cm.

S desne strane glava je motorista s lovorovom grančicom. Ispred glave motiv je budimpeštanskoga Trga milenija. Ispod toga je grb grada Budimpešte i tekst BSE / GRAND PRIX / 1938 APR 13. Ispred grba ugravirano je: ANTON STRBAN. Lijevo dolje uz rub signatura SZÖDY.

Slika 29. Plaketa s postoljem

31. VIII. 1930.

II. ZLATA PRILBA ČESKOSLOVENSKA⁷

U njegovoj natjecateljskoj karijeri najvažniji je događaj osvajanje Zlatne kacige Čehoslovačke u Pardubicama. Pored kacige, osvojio je 5000 čeških kruna te dar grada Hradec Kralove od 30 zlatnih dukata i veliki kristalni pehar.

Opis kacige: kaciga je ovalna, od pozlaćena srebra, dimenzija 215 x 260 mm, s puncama na stražnjem dijelu. Donji rub kacige kaneliran je, s 15 mm širokom ornamentiranom vrpcom na 20 mm od njezina ruba. Na čeonom dijelu, u prostoru omeđenom graviranim ornamentom, gravirani je tekst u četiri reda: „II / ZLATA PRILBA / ČESKOSLOVENSKA / 19 – 31/VIII – 30“.

Unutrašnji dio kacige, koji dolazi neposredno na glavu, od pluta je obloženog spužvom, s umetcima (remenjem) za prijanjanje na glavu i kožnoga dijela za pričvršćivanje ispod brade. Na umetku ispod tjemena oznaka je radionice THE CROMWELL PROTECTOR HELMES / GUARANTEED / TO PASS / A.C.U / TESTS.

Kaciga se čuva u specijalnom etuiju.

KRISTALNI PEHAR

Zajedno s poklopcem visok je 60 cm i bogato izbrušen.

Na prednjoj je strani tekst: HRADEC KRALOVE / II ZAVOD VAK O ZLATOU PRILBU / ČESKOSLOVENSKA 1930.

Na stražnjoj je strani u obliku ovalnoga broša izbrušen motiv staroga grada Hradec Kralove.

Slika 30. Kaciga

Slika 31. Pehar

5. X. 1930.

U prigodi proslave desetogodišnjice osnivanja I. Hrvatskog motociklističkoga kluba Zagreb, klub je 5. listopada 1930. godine podario Antunu Štrbanu, kao najzaslužnijem članu kluba, veliki srebrni vijenac.

Opis vijenca:

Vijenac je ovalnog oblika, od posrebrene legure, dimenzija 31 x 36 cm, a čine ga dvije lovorove grane, u dnu zavezane mašnom, a na njezinim je visećim krajevima tekst, na lijevom kraju: SVOM NAJZASLUŽNIJEM ČLANU, na desnom kraju: ANTUNU ŠTRBANU, a na središnjem dijelu mašne u dva reda: I. HMK / 5.X.1930.

Na svakoj grani vijenca 20 je listova, na kojima je utisnuto ime jednog od osnivača kluba: na lijevoj grani odozdo prema gore: EDO FUNK, M.M. SESSLER, DR. MARKOVINOVIĆ, BRANKO SITZER, S. FRÓDE, F. ZAKŠEG, J. STRZAKOVSKY, J.

ADAM, L. LOVREKOVIĆ, S. SAMBOLEK, F. ABLAVI, K. SOVIĆ, M. VIMPUŠEK, A. HRAŠČAN, „MOTOSPORT“, IVO ŠTRBAN, A. HOLZBAUER, M. GLAVINOVIĆ, ZLATA SCHANDEL; na isti način na desnoj grani: BUDO RUKAVINA, DR. LUJO WEISSMANN, DR. F. BRICK, F. ZELENKO, NIKOLA BOŠKOVIĆ, ANTUN UROIĆ, IVO KRUŠNJAK, D. MOHOROVIČIĆ, F. JELIČIĆ, M. SESVEČANEC, JOŽA SOLAR, S. CAVUR, S. BELJA, J. KUNAJ, J. FABER, I. HUBERT, P. BETELHEIM, M. KNEZ, R. SOTLER, M. SERTIĆ.

Uz vijenac je dobio i njegovu umanjenicu.

Slika 32. Vijenac

Slika 33. Umanjenica

1931.

23. VIII. 1931.

U organizaciji slovenskog Moto kluba „Ilirija“ iz Ljubelja održana je utrka na Ljubelju, na kojoj je osvojio III. mjesto u kategoriji do 500 ccm.

Medalja je dvostrana, kovana, pozlačena, promjera 40 mm.

Avers: lijevo antički lik žene s ispruženom lijevom rukom, u kojoj drži palminu grančicu, a desnom se oslanja na štit na kojem je brojka III. Ispod palmine grančice tekst je: M.K. Ilirija

Revers: na glatkoj površini tekst „Ljubelj“ / ccm 500.- / 23. augusta 1931

Avers

Revers

Slika 34.

Istoga dana, vjerojatno kao sudionik utrke, dobio je i brončanu plaketu apliciranu na drvo, i njezinu umanjenicu.

Plaketa je pravokutna, sa zaobljenom gornjom stranicom. Podijeljena je u četiri polja, od kojih su tri gornja iste širine, a četvrti donji uzak. U prvom polju, odozgo prema dolje, panorama je Ljubelja i godina 1927.; u drugom je polju motorist koji juri u desno; u trećem polju automobilist je koji vozi u lijevo; u najužem donjem polju datum je: 23. augusta 1931.

Slika 35. Plaketa

Godine 1931. dobio je od Saveza motoklubova Kraljevine Jugoslavije, za 26 pobjeda u kategoriji 500 ccm, brončanu plaketu, apliciranu na drvenu podlogu dimenzija 24 x 16 cm. Plaketa je dimenzija 15 x 11 cm.

Gore uz rub reljefni je tekst: DRŽAVNI PRVAK U GOD. 1931. Ispod toga ugravirano je „U kategoriji 500 ccm / gosp. Štrban Anton član I. H.M.K. u Zagrebu“.

Ispod teksta reljefni je prikaz motociklista u vožnji u lijevo, a ispod njega lijevo uz rub signatura je R. FRAIS.

Dolje je reljefni tekst: SAVEZ MOTOKLUBOVA KR. JUGOSLAVIJE.

Slika 36. Plaketa

1932.

29. VIII. 1932.

Povodom otvorenja novog trkališta „Miramare“ u Zagrebu dobio je brončanu, kovanu plaketu, dimenzija 41 x 55 mm.

Na glatkoj je površini motorist nagnut na upravljač, kako juri u lijevo. Uz gornji rub tekst je u reljefu: OTVORENJE TRKALIŠTA 1932 / „MIRAMARE“, a ispred motociklista tekst: I. / HRVATSKI / MOTO / KLUB. Dolje desno signatura JUHN.

Autor je plakete akad. kipar Hinko Juhn iz Zagreba.

Na poledini je plakete signatura: Griesbach i Knaus Zagreb.

Slika 37. Plaketa

25. IX. 1932.

Kao sudionik IV. zlatne kacige u Pardubicama (Češka) dobio je bončanu ovalnu plaketu, dimenzija 37 x 74 mm.

Tekst uz rub: UČASTNIK IV. ZLATE PRILBY ČESKOSLOVENSKA, u sredini gore glava motociklista s kacigom na kojoj su slova RČS, ispod glave dvije vrpcom zavezane lovorove grančice, ispod kojih su slova ZPČ.

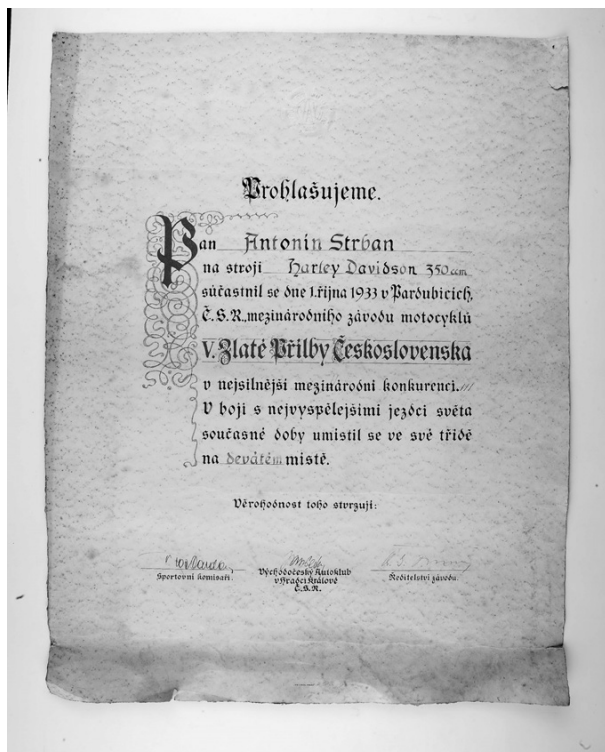
Slika 38. Plaketa

1933.

1. IX. 1933.

U češkim Pardubicama održana je V. Zlatna kaciga ČSR, na kojoj je sudjelovao i Antun Štrban, i od 47 natjecatelja iz cijeloga svijeta, koji su krenuli sa starta, do cilja je došao deveti.

Od organizatora je dobio diplomu, kojom se potvrđuje navedeni rezultat.

Slika 39. Diploma

1934.

2. IX. 1934.

Na VI. Zlatnoj kacigi u Pardubicama za sudjelovanje dobio je brončanu plaketu, nepravilnog oblika, na kojoj je na gornjoj površini gore uz rub tekst: VI. ZLATA PRILBA / ČESKOSLOVENSKA, ispod čega je reljefni prikaz kacige na kojoj su slova VI / ZLATA PRILBA RČS, a desno od kacige srebrna je lovorova grančica. Ispod grančice je tekst: Pardubice / 2 IX. 1934.

Slika 40. Plaketa

1943.

3. X. 1943.

Održana je dobrotvorna utrka na trkalištu Miramare u Zagrebu u korist Hrvatskoga Crvenoga križa. Kao sudionik utrke dobio je plaketu od tamno patinirane legure, dimenzija 18 x 13 cm, apliciranu na drvenu podlogu, dimenzija 20 x 14,6 cm.

Gore uz rub tekst je: HRVATSKI MOTOKLUB U ZAGREBU, dolje uz rub: ZA HRVATSKI CRVENI KRIŽ / NA TRKALIŠTU MIRMARE 3. X. 1943.

U sredini plakete, s obje strane uz rub uspravljena je lovorova grančica; u sredini motociklist u vožnji u desno, a ispred njega znak Crvenoga križa.

Slika 41. Plaketa

Sav obrađeni materijal vlasništvo je obitelji Štrban iz Zagreba, a čuva se u Muzeju grada Zagreba. Autor najljepše zahvaljuje obitelji Štrban za posudbu materijala i dobivene podatke.

Slikovni prilog tekstu izradio je, također Kustošijanec, akad. slikar Miljenko Gregl, fotograf Muzeja grada Zagreba.

Slika 42.

ZAKLJUČAK

Zagreb je oduvijek imao poznatih ljudi koji su njegovo ime pronosili svijetom. Jedan od takvih bio je i Antun Štrban, poznati onovremeni motociklistički as, koga su slavili u Zagrebu, Jugoslaviji i diljem svijeta, a koji niti danas nije zaboravljen.

Prikazane medalje i plakete, iako možda većina tipske izrade, s većom ili manjom umjetničkom vrijednošću, manje su poznate široj javnosti, no vanjski su sjaj mukotrpnog rada, uloženog truda i vremena. Materijalni su dokaz jedne uspješne športske karijere našeg sugrađanina, Kustošijanca Antuna Štrbana.

BILJEŠKE

1. Trkalište na Črnomercu izgrađeno 1921. godine. Danas taj prostor zauzima Tvornica Končar. Na njemu su se održavala športska natjecanja u biciklizmu, motociklizmu, autotrke, konjičke kasačke utrke i atletska natjecanja do 1931. godine. Nakon toga trkalište se seli na novoizgrađeno trkalište Miramare.

2. FIM – Federation Internationale Motocycliste (Međunarodna motociklistička federacija), danas FICM, osnovana 1904. godine, sa sjedištem u Ženevi, radi osiguranja jedinstva motociklističkoga pokreta, unapređivanja prijateljstva i suradnje među motociklističkim organizacijama, nadziranja svih međunarodnih motociklističkih natjecanja, dodjele organizacije motoutrka za prvenstvo Europe i svijeta, proglašenje europskih i svjetskih prvaka te poticanje turizma.

3. Trkalište Miramare u Zagrebu, izgrađeno na mjestu današnje Skupštine grada Zagreba. Ime je dobilo po obližnjoj gostionici „Miramare“, koja i danas radi pod tim imenom u istoimenoj ulici.

4. **MOTOCIKLIZAM** – kao športska grana obuhvaća raznovrsna natjecanja: brzinske utrke na trkalištima, cestama, stadionskim, brdskim i trkališnim stazama (speedway, dirt-track, handicap), skok s motorom u daljinu te na stazama u prirodi (motokros).

DIRT-TRACK - stil vožnje na trkačim stazama - atletskim stazama posutim pijeskom, tzv. mekim stazama. Taj stil vožnje nastao je u Engleskoj, Australiji i Sjedinjenim Državama Amerike, a onda je bio prihvaćen i u Europi.

MOTOKROS - utrka motociklima po teškom terenu – u prirodi.

SPEEDWAY - natjecanje u motociklizmu na kružnoj šljakastoj ili pješčanoj stazi dužine 400 metara. Sudjeluju 4 vozača.

HANDCAP vožnja - utrka u kojoj bolji pojedinac ili momčad daje prednost slabijem (u bodovima, metrima ili kubikaži motora) da bi se na taj način izjednačili izgledi za uspjeh.

5. Hinko Juhn, akademski kipar i profesor na Obrtnoj školi u Zagrebu, rođen 9. lipnja 1891. u Podgoraču, umro 6. rujna 1940. u Zagrebu.

6. Braća Fritz i Albert HUGUENIN iz La Clole, Švicarska, utemeljila su 1868. godine radionicu za dekoriranje kutija za satove. Godine 1888. proizveli su prvu medalju. Obrt godine 1898. prerasta u industriju. Od 1934. godine posluju pod firmom Huguenin Brothers & Co. S.A. Od godine 1968., na stogodišnjicu utemeljenja kompanija mijenja naziv u Huguenin Medailleurs S.A., koju vodi treća generacija u obitelji. Danas posluje pod firmom Faude & Huguenin SA. sa sjedištem u Neuchatelu. Proizvode sve vrste medalja, znakova, značaka i svih ostalih trofeja. Jedan je član obitelji jednom izjavio: „Medal, the be-all and end-allof a family and company existence“, što bi u slobodnom prijevodu značilo: Medalja predstavlja početak i kraj opstanka obitelji i kompanije.

7. **ZLATNA KACIGA ČEHOSLOVAČKE** odnosno Zlatou Prilba, uvjetni je naziv tada najteže motociklističke staze u Europi. Natjecanje za Zlatnu kacigu utemeljeno je u 29. rujna 1929. u češkim Pardubicama, kada je održano i natjecanje za I. Zlatnu kacigu. Osvojio ju je Čeh Zdenek Pohl i tako postao prvi „vitez“ zlatne kacige.

II. Zlatna kaciga organizirana je 31. 10. 1930. godine u Pardubicama. Za pobjednika je pored zlatne kacige osigurano 5000 kruna i motocikl tvornice na kojem je pobijedio. Drugi dobiva 3000 kruna, a treći 2000 kruna, a za drugoga i trećega na cilju osigurane su i ostale nagrade. Za natjecatelja s najboljim vremenom grad Hradec Kralove osigurao je 60 cm visoki kristalni pehar i 30 zlatnih dukata.

O važnosti te utrke govori i činjenica da je nad tim događajem pokroviteljstvo prihvatio predsjednik Vlade ČSSR. Oko 40000 gledatelja činilo je oko trkališta živi zid, a uz 500 osoba iz organizacije utrku je osiguravalo 300 vojnika, 40 žandara i 10 liječnika. Za vrijeme utrke bilo je padova, sudaranja, odustajanja i ozljeda. Pored mnogih tada poznatih natjecatelja, u utrci je sudjelovao i naš Antun Štrban, kojeg su od milja zvali Tonček. Pri kraju utrke, na stazi su ostala samo 4 natjecatelja, Hieronymus, Vychodil, Rzehak i Štrban na motociklu BSA Special 500 ccm. Zahvaljujući brzini u zavojima kroz cilj je prošao prvi naš natjecatelj s vremenom 13:54,90 i osvojio prvu nagradu Zlatnu kacigu i 5000 kruna. Budući da je imao i najbolje vrijeme, dobio je kristalni pokal i 30 zlatnika. Prosječna brzina kojom je vozio bila je 103,272 km/h.

O tom velikom uspjehu našeg dvadesetšestogodišnjaka pisao je sav europski tisak Švicarske, Austrije, Njemačke, Mađarske, Čehoslovačke, a dakako i Hrvatske te Kraljevine Jugoslavije.

Treba dodati da se Antun Štrban natjecao u Pardubicama i na IV., V. i VI. Zlatnoj kacigi.

8. Neke od tada poznatih marki motocikala: JAP, JAWA, PUCH, Harley-Davidson, BSA, Zündaspp, Kham, NSU, Indian, Triumph, Stuchi, Wanderer, Motosacoche, Humber, Borgo, Standard, DKW, Zenith, Norton, ABC, Duglas, Monet Goyon, Ariel, Excelsior, Velocette, Sunbeam, AJS, i dr.

9. Kratice:

IHMKZ	I. Hrvatski moto klub Zagreb
HKB SOKOL	Hrvatski klub biciklista SOKOL
AMK SLOVENIJE	Auto moto klub Slovenije
AKS	Auto klub Slovenije
IHGŠK	I. Hrvatski građanski športski klub

LITERATURA

1. 50 let jugoslovenskega moto – dirkalnega športa, Alfonz Breznik, Ljubljana, 1976.
2. Boj o zlatou prilbu (Utrka za zlatnu kacigu), Juraj Ilja Jenča, Kruh Hradec Kralove, ČSSR, 1975.
3. 100 HAK 1906 – 2006, Juraj Hrženjak u suradnji s Ljiljanom Grujoskom, HAK, Hrvatski autoklub, Zagreb, 2006.
4. “Stogodišnjak vrijedan ponosa“, članak u HAK – Reviji Hrvatskog autokluba, broj 127./128., prosinac 2005./siječanj 2006., Zagreb.
5. „Kustošijanac koji je pokorio Europu“, Maja Alilović, članak u HAK – Reviji Hrvatskog autokluba, broj 142., ožujak 2007., Zagreb.
6. Povijest motosporta, Saša Kranjec, članak objavljen 25. 3. 2003. www.motori.hr
7. Hrvatska enciklopedija, svezak 7., Mal–Nj, Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.
8. Hrvatski leksikon, svezak 1. A – M, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
9. „Srebrni jubilej auto-moto sporta“, članak u „Narodnom listu“ od 11. 2. 1956., Zagreb.
10. „KULISA“, časopis za kazalište, film, foto, sport i društveni život, broj 18., 20. 6. 1932., Zagreb.
11. „Hrvatska motoristika i koturaštvo“, prigodno izdanje Hrvatskog motokluba Zagreb, 1944.
12. „Sportski list“, broj 120., od 9. 8. 1930.
13. „Sportski uspjeh III. brdske trke na Vončininoj cesti“, članak u „Jutarnjem listu“, 6. 6. 1932., Zagreb.
14. „S jučerašnje motociklističke brdske utrke“, članak u „Jutarnjem listu“, broj 7308., od 7. 6. 1932., Zagreb.

15. „Među prvima u Evropi“, članak u rubrici „Iz naše povijesti“, Automoto magazin“, Zagreb.
16. STAR – Sportovni Telocvične Automobilove Rizmanitosti, Prag, 4. zari 1930.
17. „Miramare“, broj 1., posebno izdanje hrvatskog motokluba Zagreb, 4. 9. 1938.
18. „Zlata Prilba Československa“, brošura u povodu 25. godišnjice, Automoto klub ČSSR, Pardubice-Svitkov, 22. i 23. zari 1973.
19. „Peckalo“, rubrika Zagrebačkog lista, 17. 3. 1939., Zagreb.
20. „Srebrni jubilej auto-moto sporta“, u povodu 50. godišnjice, članak u „Narodnom listu“, 11. 2. 1956., Zagreb.
21. Obavijest o potrebi dostave osvojene plakete na graviranje, pismo Automobilskog kluba Kraljevine Srbov, Hrvatov i Slovencev - sekcija Ljubljana, od 1. 9. 1927.
22. Rječnik stranih riječi, Vladimír Anić - Ivo Goldstein, Novi Liber, Zagreb, 1999.
23. „Prvi hrvatski moto klub – Na temeljima slavne tradicije“, Nada Matasović, članak u reviji HAK, broj 168. od svibnja 2009.
24. „HINKO JUHN – izbor iz privatnih zbirki“, Davorin Vujčić, Katalog izložbe u Galeriji Ulrich, Zagreb, 2000.
25. „Medalje i plakete iz Zbirke Muzeja Slavonije Osijek“, Hermine Göricke Lukić, Katalog izložbe, Osijek, 1995.
26. Ilustrovani katalog – specijalna zlatarsko rezbarska radionica Griesbach i Knaus, Zagreb, Ilica 15.
27. „Službeni glasnik Grada Zagreba“, broj 2./1993.
28. Tragom davnih zagrebačkih igrališta, katalog izložbe autorica Vesne Leiner i Željke Kolveshi, Muzej grada Zagreba, Zagreb, 2001.